

תורה אור

עם ביאורי
הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ

פרשת ויגש

תשפ"ה

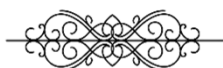
ד"ה "וילקט יוסף"

תורה אור ויגש, דף מד עמודה ב

לומדים יקרים,

השבוע מתפרסם לראשונה השיעור הראשון על ד"ה "וילקט יוסף" לפרשת ויגש. לצערנו אין בידינו את שיעורי ההמשך על המאמר, ולכן בסוף הביאור הבאנו את המשך המאמר ללא ביאור הרב. בשבוע הבא נתחיל בעז"ה לפרסם סדרת שיעורים חדשה מסידור עם דא"ח.

תוכן עניינים

3..... פתיחה

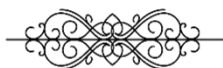
4..... אהבה שכלית

6..... אהבה טבעית ומסותרת

12 מעלת אהבה המסותרת על אהבה השכלית

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת אחי האהוב ינון פליישמן, שנפל במלחמה

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

מורנו ורבנו הגדול אשר מימיו אנו שותים

הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל

להקדשת החוברות לעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 052-886-8823

"וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה". הנה אמרו רבותינו ז"ל: "שלש מטמוניות הטמין יוסף: אחת נתגלה לקרח, ואחת נגלה לאנטונינוס, ואחת גנוזה לצדיקים לעתיד לבוא". ולהבין זה, הנה כתיב: "אור זרוע לצדיק", וידוע דהיינו בחינת "אור קדמאה דהוה נהיר מסייפי עלמא עד סייפי עלמא דגניז קודשא בריך הוא לצדיקייא".

פתיחה

המאומצים, שזהו למעשה פטנט בכלל לא רע שהעלה את הממלכה הרומית לדרגה מאוד מוצלחת: הקיסר לא הוריש את הממלכה לבנו, אלא למישהו שהוא בחר בו. במשך זמן הקיסרות עברה כך מאחד לאחד, ובאותו זמן באמת היו להם שליטים יחסית מוכשרים. האופן שבו זה היה נעשה היה שהקיסר היה מאמץ כבן את מי שהיה מיועד להיות היורש שלו, ולכן למרות שהוא לא היה בנו ממש הוא עדיין היה יורש את שם המשפחה שלו. אחת משמות המשפחה הלוו היה אנטונינוס, ובעצם יש כל מיני אנשים שונים שנשאו את השם הזה, מה שגורם לכך שלא לגמרי בטוח מיהו אותו אנטונינוס שרבי יהודה הנשיא היה חברו. יש כאלו שחושבים שזה היה אנטונינוס פיוס, אבל גם אדריאנוס נקרא אנטונינוס, וגם הקיסר שלפניו וגם הקיסר שלאחריו נקראו אנטונינוס.

כעת אדמו"ר הזקן עובר לעסוק בנושאים אחרים, ורק בקטע האחרון של המאמר הוא יחזור לעסוק במטמוניות של יוסף. ולהבין זה, הנה כתיב: "אור זרוע לצדיק" (תהילים צז,יא). זאת אומרת שיש מין אור שהוא זרוע, כלומר זהו אור טמון שנמצא אצל הצדיק. ומהו האור הזה? וידוע, דהיינו בחינת "אור קדמאה דהוה נהיר מסייפי עלמא עד סייפי עלמא דגניז קודשא בריך הוא לצדיקייא". כתוב

"וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה" (בראשית מז,יד). הנה אמרו רבותינו ז"ל: "שלש מטמוניות הטמין יוסף". יוסף אסף הרבה מאוד כסף, ומן הסתם הוא לא אסף רק לבית פרעה אלא גם לעצמו. ומה הוא עשה עם הכסף הזה? הוא הטמין אותו בשלוש מטמוניות: "אחת נתגלה לקרח, ואחת נגלה לאנטונינוס, ואחת גנוזה לצדיקים לעתיד לבוא" (פסחים קט,א). על קורח אומרים שהוא היה עשיר גדול; ומאיפה הגיע העושר שלו? מהמטמוניות של יוסף. אני רק רוצה להעיר בדרך אגב, שיש אנשים שכנראה יש להם כשרון לדבר הזה, והם נעשים עשירים אפילו בתנאים בלתי אפשריים. לפעמים זה מאוד מפתיע: נמצא אדם שהוא לא במקצוע מסוים, אין לא עבודה, הוא לא במדינה טובה או בכלכלה חזקה שבמסגרתה הוא יכול להפוך להיות עשיר, ובכל זאת הוא נעשה עשיר. למעשה, ישנם גם אנשים עם כשרון הפוך: אדם יכול לרשת ירושה גדולה, והיא נעלמת לנגד עיניו.

המטמון השני נתגלה לאנטונינוס, שהיה הקיסר הרומאי בזמנו של רבי יהודה הנשיא, והוא נזכר הרבה פעמים בגמרא. בתקופה הזו ברומא היו 'הקיסרים

וענין הגניזה הזאת יובן, דהנה בעבודת ה' ימצא שתי בחינת ומדרגות באהבת ה'. האחד הוא בחינת האהבה הנולדת ונמשכת מן ההתבוננות בגדולת אור אין סוף ברוך הוא, כשיעמיק בשכלו ברוממות גדולתו יתברך יולד מזה התפעלות בתשוקה והתלהבות אליו יתברך.

חמש מאות אלף בחינות באהבת ה' וביראת ה', כיוון שאין שני אנשים שווים ואצל כל אחד זה מעט שונה, אבל כאן מדובר על חלוקה כללית – שני סוגים ושתי בחינות של אהבת ה': האחד הוא בחינת האהבה הנולדת ונמשכת מן ההתבוננות בגדולת אור אין סוף ברוך הוא. ישנה אהבה שנולדת מזה שאדם מתבונן בגדולת ה', על ידי כך שכשיעמיק בשכלו ברוממות גדולתו יתברך יולד מזה התפעלות בתשוקה והתלהבות אליו יתברך. העניין של 'העמקת השכל' שמדובר עליו כאן הוא לא רק דרישה לכך שאדם יעלה איזשהו רעיון על דעתו, אלא בעצם מדובר על כך שהוא נכנס לתוך העניין והוא מנסה להתעמק בו, להבין אותו ולהתעסק בו כל כמה שהוא יכול – וזהו העניין של התבוננות.

התבוננות היא איננה מה שעולה על דעתו של אדם, אלא זו עבודה מסוימת ומודגשת שאדם עושה. ישנה חלוקה בין שלושה דברים שנראים לכאורה דומים: הרהור, מחשבה והתבוננות. הרהור זה מה שעולה על דעתו של אדם, והרהורים יכולים להיות מכל המינים והסוגים. לאנשים רבים יש הרהורים שהם לא חלק מתחום המחשבה הרגיל שלהם: פתאום עולה על הדעת איזשהו דבר, וזה לא משנה אם הוא שייך לאדם או לא. זאת אומרת שהרהור יכול להגיע מתוך כך שאדם עוסק בדבר מסוים, אבל יכולים לעלות בדעתו של

שהאור הראשון שהיה בתחילת הבריאה, "אור שבעת הימים", הוא מין אחר של אור. האור הזה יצא מן העולם, והקב"ה "גנזו לצדיקים לעתיד לבוא" (בראשית רבה יב,ו). כתוב גם שהאור של שבעת הימים היה כזה שהאדם היה יכול לצפות בו מסוף העולם עד סופו, אלא שהאור הזה נגנז וכעת אנחנו יכולים לראות רק בגבולות מסוימים (חגיגה יב,א). על הדבר הזה הבעל שם טוב אמר: היכן גנז הקב"ה את האור? בתורה. לכן, מי שיכול לפתוח את התורה יכול לגלות בה את האור הזה, וממילא הוא יכול לראות מסוף העולם עד סופו. מסופר שגם ככה הוא היה עושה כשהיו שואלים אותו שאלה לגבי כל מיני דברים: הוא היה פותח ספר ועונה תשובה, שכמובן לא הייתה כתובה בנוגע לעניין שנשאל. למשל, הוא היה אומר להגיד לפלוני שהעגלה שגנבו לו נמצאת עכשיו במקום הזה והזה – והוא הסביר שהוא היה רואה את זה בגלל האור הגנוז שבתורה.

אהבה שכלית

בכל אופן, המאמר מהזהר שאדמו"ר הזקן הביא אומר שהקב"ה גנז את האור הראשון של הבריאה שהיה מאיר מסוף העולם עד לסוף העולם. וענין הגניזה הזאת יובן, דהנה בעבודת ה' ימצא שתי בחינת ומדרגות באהבת ה'. כמובן שיש

אמוציה יכולה לנבוע מזה שהמחשבה חוזרת וחושבת את עצמה, מזה שאני לוקח איזשהו נושא ובוחן אותו מכל הצדדים שאני יכול לעסוק בו.

אדם יכול להתבונן בכל מיני נושאים – בין אם הם חשובים ובין אם לאו, בין אם הם יפים ובין אם הם מגונים. העניין בהתבוננות הוא שאני לא רק מפתח את הנושא, אלא אני מסתכל בו עוד קצת ועוד קצת, עד שהוא מקבל איזושהי משמעות עבורי. פעם מישהו שאל 'איך מתפללים', והתשובה הייתה: 'כמו שמתרגזים'. איך מתרגזים? לפעמים יכול לעלות הרהור במוחי שהאיש הזה מרגיז אותי, שהדבר הזה הוא גועל נפש וכן הלאה – ואז לשכוח את הרהור הזה; אבל לפעמים אני מפתח את המחשבה הזו – כשיש לי יותר זמן או סיבה טוב לחשוב עליה. אלא שגם אז המחשבה הזו בדרך כלל עדיין לא מביאה לידי איזושהי התעוררות אמוציונלית. אבל אם אני אשב ואחשוב מה אותו איש מעצבן עשה לי, ואני לא אחשוב על זה פעם אחת אלא אחזור על המחשבה הזו שוב ושוב, כלומר כאשר אני לא רק מפתח את המחשבה הזו אלא אני גם חוזר עליה מצדדים שונים – הרי שבשלב מסוים אני אתחיל להתרגז.

הדבר הזה נכון גם לדברים חיוביים, ואפשר הרבה פעמים לראות אנשים שמתנהלים בצורה הזו. הרבה מאוד מקרים של אהבה מתנהלים בדרך הזו: אם אדם לוקח נושא וחושב עליו מחשבה בעלמא, המחשבה הזו לא תיצור כמעט שום דבר; לכל היותר, היא יכולה להוביל אותו לאיזושהי מסקנה או רעיון טוב. אבל

אדם גם כל מיני דברים ומצבים, והוא איננו יודע להסביר לעצמו מאיפה הגיע הרהור הזה. לפעמים זו יכולה להיות מחשבת טירוף גמורה, ולפעמים זו יכולה להיות מחשבה סתמית לחלוטין: אדם הולך ברחוב, ולפתע הוא מתחיל לתהות לעצמו כמה שערות יש בזנב של שועל. הנקודה היא שהרהור איננו נחשב הרבה אלא אם מפתחים אותו לכלל מחשבה, כיוון שהוא כשלעצמו הוא דבר כמעט בלתי-נשלט. מצד מסוים, הוא דומה לשבריר חלום: הוא על דעתי בכל מיני דרכים ומכל מיני סיבות, לאו דווקא מתוך קשר לאישיותי הכוללת.

הדרגה הבאה, המחשבה, היא כשאדם לוקח איזשהו הרהור או איזשהו נושא ומפתח אותו. לדוגמא, אדם יכול לעמוד על ראש הגג ולהעלות בדעתו מה יקרה אם הוא יקפוץ עכשיו למטה – וזו דרגה של הרהור. אבל כשהוא הופך את הרהור הזה למחשבה, אז הוא מפתח מחשבה שלמה שיש לה סדר ויש לה מרחב, וזה יוצר אצלו תמונה שלמה יותר של מה שהולך לקרות.

ההתבוננות היא כבר יותר מאשר מחשבה, ולא רק שזו מחשבה שהיא מסודרת יותר, אלא במידה מסוימת היא קבועה והיא מנסה לחזור שוב ושוב על אותם הדברים. אני יכול לשבת ולעסוק בנושא מסוים, ואז לא רק שאני יושב וחושב עליו, אני חוזר ומתבונן בו שוב ושוב ושוב. המעלה של ההתבוננות היא שהיא יכולה להביא לאחר מכן לידי התעוררות אמוציונלית, כשהתעוררות כזו איננה יכולה להגיע מהרהור, והרבה פעמים גם לא ממחשבה.

כי "לפי שכלו יהולל איש" שהמדות נמשכים אחר השכל וההתבוננות. אהבה זו היא בחינת הולדה חדשה, שנמצאת מחדש על ידי השכל וההתבוננות. ויש בחינה שנייה באהבה והוא הנקרא אהבה מסותרת, שהיא האהבה שיש בטבע תולדת הנפש האלוקית, שהיא חפצה בטבעה להתכלל באין סוף ברוך הוא שהוא מקורה ושרשה. אלא שהיא אצלו בחינת העלם והסתר גדול,

אהבה זו היא בחינת הולדה חדשה, שנמצאת מחדש על ידי השכל וההתבוננות. כשיש לאדם אהבה שבאה מחמת ההתבוננות אז אפשר לומר שהאהבה הזו נובעת מזה שאותו אדם שהתבונן בעצם יצר בתוך עצמו דבר חדש; הוא חשב על הנושא שוב ושוב, העמיק בו את מחשבתו והתבונן עד שהוא הגיע לחויה.

עד כאן דובר על האהבה הראשונה, שבמקום אחר אדמו"ר הזקן מכנה אותה 'אהבה השכלית'. יש אנשים שיש להם אהבה שכלית במובן הזה שאהבתם היא רק שכלית ואין לה שום צד אמוציונלי. הרבה פעמים זה יכול לבוא מזה שהגעתי למסקנה שדבר מסוים הוא טוב ולכן צריך לעשות אותו, או שהוא רע ולכן צריך להימנע ממנו, אלא אהבה ומחשבה כאלו לא תמיד יוצרות איזושהי התרגשות, ויכול להיות שהמחשבה הזו אפילו לא תביא אותי לידי מעשה. אבל כשאדמו"ר הזקן מדבר כאן על אהבה שכלית, הוא מדבר על אהבה שכן יוצרת איזושהי חוויה עבור האדם, אלא שהיא נוצרת מחמת המחשבה.

אהבה טבעית ומסותרת

ויש בחינה שנייה באהבה והוא הנקרא אהבה מסותרת, שהיא האהבה שיש בטבע

אם הוא יחזור על המחשבה הזו שוב ושוב והוא יעבוד עליה, אז המחשבה הזו גם תיצור אצלו אמוציות – כמו למשל האהבה. ובלשונו של אדמו"ר הזקן: כי "לפי שכלו יהולל איש" (משלי יב, ח), שהמדות נמשכים אחר השכל וההתבוננות. המידות, תכונות הנפש של האדם, נמשכות מתוך השכל וההתבוננות, מפני שמתוך זה שאדם יושב ומתעסק בדבר מסוים הוא בונה גם את החיים האמוציונליים שלו.

בסופו של דבר, לכל אמוציה שלמה יש איזשהו בסיס של הכרה ושל מחשבה, של 'חכמה ובינה'. כפי שכבר הזכרתי קודם, זה לא משנה האם החכמה והבינה הם נכונים או לא נכונים, האם המחשבה שעליה האדם בונה את האמוציות שלו הן נכונות או מוטעות; גם מחשבה מוטעית יכולה ללכת ולגדול ולקבל משמעות אמוציונלית גדולה ומוטעית אצל האדם. בין שאדם חושב מחשבות טובות ובין אם הוא חושב מחשבות רעות, הפעולה שלהן על המידות שלו היא אותה פעולה, והן יוצרות את אותה הפעלה על החיים הרגשיים. הדברים הללו תלויים במה ראשו של האדם עסוק, ובכל אופן אם יש לו מחשבה שחוזרת על עצמה שוב ושוב והוא נותן לה להתפתח, היא תיצור אצלו בסופו של דבר איזושהי חוויה.

מגיעים לידי גילוי; כדי להוציא אותם לידי גילוי, צריך לעשות איזשהו מעשה. ככל שהדברים הללו נמצאים בתוך הנפש כך הם יותר מורכבים, והאפשרות שלהם להתגלות היא יותר קטנה, אלא אם כן תהיה איזו סיבה שהדבר הזה יתגלה.

כמו שאמרתי כמה פעמים, בתוך המוח של האדם יש המון כישורים, ועובדה שהוא יכול לעשות כל מיני דברים, אלא שחלק גדול מהכישורים הללו אינם מתגלים מעצמם אף פעם, ואם הוא לא עושה מאמץ להגיע אליהם אז הוא אכן לא יגיע אליהם. למשל, יש כישור שנמצא אצל כל בני האדם: הכישרון לדבר, שהוא דבר מאוד ממשי ויש לו מרכז במוח. מה יקרה אם ילד לא ילמד לדבר? כנראה שהוא לא ידע לדבר, כיוון שאם לא היה מישהו שילמד אותו לדבר הוא לא יכול לדעת שיש לו את האפשרות הזו, ומעצמו ומכוחו שלו הוא לא ידע לדבר.

יש כל מיני סיפורים ואגדות מהעולם היווני על ילדים שגדלו שלא בחברת בני אדם, או שלא נתנו להם לשמוע דיבור אנושי, ואחת השאלות הייתה איזה שפה הם ידברו – במקרה שבו לא תהיה להם שפת מודל. בחלק מהסיפורים מסופר על כך שהם התחילו לדבר בשפה פריגית, ויש סיפורים על כך שהם התחילו לדבר בלשון הקודש – שהיא השפה הראשונה של בני האדם. אבל אני חושב שמצד המציאות, מה שקורה בדרך כלל הוא שמי שלא לימדו אותו לדבר הוא באמת לא יודע לעשות את זה, והוא רק ינהם כל הזמן. מצד שני, מתברר שכישרון הדיבור הוא כזה שכמעט כל בני האדם שהם בגדר

תולדת הנפש האלוקית, שהיא חפצה בטבעה להתכלל באין סוף ברוך הוא, לפי שהוא מקורה ורשה. אם כן, יש אהבה שהיא איננה נובעת מאיזו התבוננות או העמקה, אלא היא דבר מולד. לאדם יש נשמה אלוקית שהיא מעוניינת מצד טבעה להתקרב אל המקור שלה, מפני שלאותו ניצוץ אלוקי שמצוי בקרבו של האדם יש חשק וחפץ לחזור אל מקומו הראשוני. המחשבה או החוויה שנוצרת מסוג כזה של אהבה היא ממין אחר.

אלא שהיא אצלו בחינת העלם והסתר גדול. יכול להיות שיש לאדם אהבה טבעית, או כפי שבעל התניא כותב שלכל אדם מישראל יש אהבה טבעית כזאת לקב"ה. אבל מה קורה אם אני פוגש אנשים – וזה לא כל כך נדיר לפגוש אותם – שאין להם אהבה כזאת? אז מוסבר כאן שזה מפני שהאהבה הזו היא מסותרת, כלומר היא נמצאת בהסתר והעלם גדול, והיא איננה מתגלה כלפי חוץ. ההעלם שלה הוא כל כך גדול כך שלא רק שאחרים אינם יודעים עליה, אלא אפילו אותו אדם בעצמו איננו יודע על קיומה.

חלק מהעניין של גילוי של כל מיני דברים, גם של דברים שהם בתוך הטבע האנושי, הוא שדרוש איזשהו אמצעי או איזושהי דרך כדי לגלות אותם, כיוון שהם אינם מתגלים מתוך עצמם או מכוח עצמם, למרות שהם פשוט נמצאים בתוכי. זאת אומרת שיש דברים שהם בפירוש נמצאים אצל אדם מסוים, ואפשר להוציא אותם מהעלם, אלא שבפועל בתוך המציאות הנוכחית שלו הם נעלמים, סגורים ורחוקים מהשגתו, ולפיכך הם אינם

ויציאתה אל הגלוי הוא על ידי התבוננות, כמו שמבואר בתניא. ונמצא כשיוצאת אל הגלוי על ידי ההתבוננות אין זו הולדה חדשה מן השכל ממש שממנו נולדה האהבה, שהרי אהבה זו כבר היתה מתחלה בנפשו רק שהיתה בהעלם, ועל ידי ההתבוננות יצתה מן ההעלם אל הגילוי.

הם היו באים לכלל גילוי. באותו אופן, גם האהבה הטבעית היא דבר שמצוי בנפש אדם מישראל, במובן זה שיש לו את המוכנות לאהוב את ה', אבל זה לא אומר שהדבר הזה יצא לפועל; יכול להיות אפילו שהוא לעולם לא יצא לפועל, כיוון שהוא מעולם לא הגיע לידי הארה והתעוררות.

ויציאתה אל הגלוי הוא על ידי התבוננות, כמו שמבואר בתניא. אז איך זאת זה קורה? על ידי זה שיש התבוננות שעל ידה האדם מגלה שהאהבה הטבעית קיימת בתוכו, אף על פי שזו איננה אהבה שנובעת או בנויה על בסיס אינטלקטואלי. זו אהבה שהאדם פשוט יודע מעצמו שהיא קיימת בתוכו, אבל עדיין צריך שמישהו יעורר אותה לצאת החוצה ולהתגלות, ואם זה לא יקרה – אז היא פשוט לא תתגלה. שוב, אפשר להביא אין ספור דוגמאות לתהליכים שפשוט פורצים החוצה מתוך האדם ולתהליכים שצריך להתאמץ כדי שזה יקרה אצלם, תהליכים שדורשים שנים של אימון כדי שהם יצאו לפועל.

ונמצא כשיוצאת אל הגלוי על ידי ההתבוננות אין זו הולדה חדשה מן השכל ממש שממנו נולדה האהבה, שהרי אהבה זו כבר היתה מתחלה בנפשו רק שהיתה בהעלם, ועל ידי ההתבוננות יצתה מן ההעלם אל הגילוי. החלוקה שאדמו"ר הזקן עושה כאן היא בעצם בין האהבה

שפויים לומדים לדבר. איש איש בלשונו, באותה השפה שלימדו אותו, אבל כולם לומדים לדבר – כיוון שהדבר הזה נמצא בתוכם. לענייננו, הנקודה היא שיש אצל האדם מרכז של דיבור, והוא קיים מבחינה פיזית באופן אובייקטיבי, ואפשר להוציא אותו לפועל – אבל עצם קיומו איננו גורם לכך שאנשים ידברו.

באותו אופן, יש בלי ספק סוג של מרכז שאמון על יכולות הקריאה והכתיבה, ומתברר שכנראה שאין מישהו מהמין האנושי שהוא שפוי והוא איננו יכול ללמוד לכתוב ולקרוא; ומצד שני, אי אפשר לצפות שמישהו ילמד לכתוב ולקרוא רק מכוח זה שיש לו את הכישורים הטבעיים והפנימיים הללו. אחת הדוגמאות לעניין הזה הם הילידים האוסטרליים, שהם בעלי תרבות שמעולם לא למדה לכתוב, ובכל זאת כאשר מלמדים אותם לכתוב – אז הם מצליחים לעשות את זה. זה יכול אולי לקחת להם קצת זמן, אבל יש להם את הכישרון הפנימי ללימוד הכתיבה.

אם כן, יש דברים כאלו שהם קיימים באופן אובייקטיבי אצל האדם, אבל מכיוון שהם נמצאים בהעלם הוא נדרש לפתח ולהוציא אותם אל הגילוי. הדברים הללו הם חלק מעולם שלם של דברים שבני אדם מחזיקים בתוכם, אבל יכול להיות שהם כלל לא יודעים עליהם, ולו הם היו יודעים עליהם ומפתחים אותם –

נפרד ממשפחתו וכל אחד ממשיך את חייו לבדו, יש כאן גם נקודה מעניינת. מה בעצם קישר בין אותו אדם מבוגר שלא הצליח להיקשר לאף אחת אחרת, לבין אותה בחורה? מה שקישר ביניהם זו בעצם אותה 'אהבה מסותרת' שקיימת בדרך הטבע, אלא שאותו אדם פירש את האהבה הזו בצורה שונה. זאת אומרת שהיה לו קשר דווקא עם אותה בחורה ולא עם בחורות אחרות מכיוון שהאהבה שהייתה לו אליה הייתה אהבה טבעית, שאין לה שום ביסוס אינטלקטואלי. לו הוא היה יודע שזו בתו הוא בוודאי היה מגיע גם כן לקשר של אהבה, אלא שבתוך ההקשר שלו הוא פירש את האהבה הזו באופן שונה.

לדעתי, גם כשמדברים על אהבת ה' יכול לקרות אותו דבר: לאדם יכולה להיות אהבת ה', אבל הוא לא יודע מה זה. הוא יודע שיש בתוכו איזשהו דבר כזה, אבל הוא מפרש אותו בצורה אחרת – לפי ההקשר האינטלקטואלי והחינוכי שלו. בגלל זה יכול לקרות שאדם עוסק באיזה דבר – במדע, אומנות או בבני אדם, והוא מקדיש את כל חייו לטובת העניין הזה, שמבחינתו הוא דת ואמונה שהם חזות הכל. אצל אדם כזה האהבה הטבעית לקב"ה בעצם פשוט מקבלת פרשנות מסוימת, וברגע שהיא מקבלת את הפרשנות הזו היא יכולה להיות מתועלת לכיוונים אחרים לגמרי.

אהבה יכולה להיות רק כאשר יש אובייקט שהיא יכולה לחול עליו, וזו הבחירה שלנו על אילו אובייקטים האהבה תחול – ולפעמים היא יכולה להיות 'אהבה בגלות'.

המסותרת או האהבה הטבעית לבין האהבה השכלית, שאלו שתי אהבות מסוגים שונים. האהבה השכלית היא עניין של התבוננות טהורה בנושא מסוים, היא פיתוח שלי שאני מביא אותו עד לידי התעוררות. אבל עבור האהבה השנייה ההתבוננות היא רק הטריגר, המנגנון שמפעיל אותה, אבל היא כשלעצמה כבר נמצאת בתור רגש פנימי בתוך האדם. אלא שכאמור, היא צריכה איזושהי התעוררות כדי לצאת מההעלם אל הגילוי, כיוון שהיא כשלעצמה היא איננה מתגלה.

יש סיפור טרגי על ניצול שואה שהיה פליט במשך שנים, ובסופו של דבר הוא התגלגל לארצות הברית. הוא חי בגפו במשך כל השנים, והוא הניח הנחה פשוטה שכל המשפחה שלו הושמדה בשואה. למרות שהוא הצליח בעסקיו היה לו קשה לקשור קשרים אמוציונאליים עם אנשים אחרים, עד שלימים הוא פגש בחורה צעירה ונוצר ביניהם קשר מאוד קרוב ואהבה מאוד גדולה. האהבה הזו לא הייתה פשוטה מפני שהוא היה הרבה יותר מבוגר ממנה, ומבחינתו זה היה קשר מוזר, אלא שמכיוון שהקשר היה כל כך חזק הם החליטו להתחתן. אחרי שהם החליטו, הוא ביקש ממנה לפגוש את המשפחה שלה, והיא הסבירה לו שאין לה אבא, ושהיא גדלה אצל אמא שלה שגרה באנגליה. אז הם הלכו לפגוש את אמא שלה, וכשהם נפגשו – אותו ניצול שואה גילה שזו בעצם אשתו, ושהבחורה שהוא החליט להתחתן איתה היא בתו.

מעבר לכך שיש כאן סיפור עצוב, שהוא חלק מהטרגדיה של מציאות שבה אדם

וזהו ענין מאמרו רבותינו ז"ל "נכנס יין יצא סוד" פירוש: סוד הוא בחינת אהבה מוסתרת הנזכרת לעיל, ויציאתה אל הגלוי הוא על ידי ההתבוננות הנקראת בשם יין, יינה של תורה כו'.

בסופו של דבר הם יוצאים במרחק גדול מאד מהמקור, אחרי שהם זרמו בנתיב תת-קרקעי במשך זמן; מצד מסוים, זוהי בעצם האהבה המסותרת. לעומת זאת, האהבה הראשונה השכלית היא אהבה שמבחינה מסוימת אני בניתי אותה על סמך המחשבה שלי, זו חוויה שהתעוררה בי על ידי זה שאני נכנסתי אל תוך הדברים, אבל היא לא הייתה קיימת לפני כן בתוכי. הדברים הללו יכולים לקרות גם בגיל צעיר וגם בגיל מבוגר; יכול להיות מישהו בן 75 שעד עכשיו הוא היה עסוק מידי בדברים אחרים, ופתאום עכשיו הוא גילה שיש לו זמן לחשוב גם על הנושאים הללו. בכל אופן, הנקודה היא שזו אהבה מסוג אחר, שמתגלה על ידי זה שמישהו השקיע מאמץ שכלי כדי לבנות יחס מסוים למשהו אחר. היחס הזה יכול להיות יחס אינטלקטואלי, כלומר שאדם חושב על דבר מסוים שהוא נכון או יפה, שצריך לעשות אותו וכן הלאה, ובסופו של דבר נוצרת מתוך זה גם איזושהי הרגשה, אמוציה של התקרבות – שנובעת מתוך הידיעה והמחשבה של האדם.

רק להעיר, שיש אנשים שאהבת ה' שלהם היא לא כל כך מסותרת, היא לא כל כך במטמוניות, ועבורם החוויה של אהבת ה' היא כמעט כמו של דז'ה-וּו. זאת אומרת שאדם מגיע לאיזושהי חוויה מסוימת שהוא אף פעם לא ראה ואף פעם לא הכיר, אבל כאשר הוא נפגש בה – הוא מרגיש

בסך הכל אנחנו מגודלים על ידי הורינו כמו בעלי חיים קטנים, וממילא גם האהבות שלנו מתועלות אל הכיוון הזה. אני לא מתכוון לומר שמגדלים את כל הילדים להיות חזירי בר; אמנם יש כאלו, אבל הכוונה היא שחוויות הבסיס שמלמדים את הילדים נוגעות לשאלות כמו 'מה הוא אכל', 'איך הוא ישן', 'האם הוא אמר יפה שלום' וכן הלאה. בסופו של דבר אדם יכול להרגיש אהבה וליצור קשר עם האובייקטים שהוא מכיר ומבין אותם, ולכן ילד שגדל באופן כזה ימשיך לכוון את האמוציות שלו לאותו הכיוון, ואז יכול להיות שהאהבה המסותרת שלו לא רק שהיא לא תתגלה, אלא שהיא תהיה בגלות. זאת אומרת שבמקום שאהבה הזו תלך לנתיבים של קדושה, היא הולכת עכשיו לנתיבים שהם ההיפך מן הקדושה, וכדי לשחרר את האהבה המסותרת הזו מהמקומות הללו, יש להיעזר בהתבוננות – שיכולה להפנות אותה לכיוון אחר.

לענייננו, מה שאדמו"ר הזקן אומר כאן זה שהאהבה הזו כבר הייתה בנפש, אלא שהיא הייתה בהעלם, כלומר האמוציה הייתה קיימת ואמיתית, ועם זאת היא בכלל לא התגלתה, וכל מה שאני צריך לעשות זה לעזור לה להתגלות, לתת לה אופן של התגלות. יש דבר מעין זה גם בתוך העולם: יש כל מיני נהרות שזורמים מתחת לפני הקרקע, ומשערים שהם צריכים לצאת בנקודה מסוימת, אבל

המעצורים שלו, אבל החוקר לא מסתפק בזה ואז האיש המסכן מתחיל לשקר, כיוון שאין לו ברירה; מכים אותו ומענים אותו, ואז הוא צריך לספר לחוקר במשטרה את מה שהוא רוצה לשמוע.

דרך אגב, לפעמים האהבה המסותרת באה לידי גילוי בדרכים יפות ונעימות, אבל לפעמים היא מגיעה גם כן על ידי זה שאדם עובר סדרה של ייסורים, שעל ידי זה שהיא שוברת בו כל מיני דברים היא גם גורמת לכך שהוא מגלה בעצמו דברים נוספים. כאמור, יש אנשים שצריכים ייסורים גדולים בשביל לגלות את האהבה הזו, ויש אנשים שלחץ קטן כבר מספיק פועל עליהם.

פעם, בראשית שנות החמישים, פגשה קבוצה של סטודנטים את הרבי מליובאוויטש, והיתרון שלהם על פני אנשים אחרים היה שהם לא ידעו כלום ושום דבר, ולכן הם גם שאלו שאלות שאף אחד אחר לא היה שואל; והם שאלו את הרבי 'מה התפקיד של הרבי?'. והרבי ענה להם: 'אני לא יכול לדבר על עצמי, אבל אני יכול לדבר על אחרים. כתוב על עם ישראל: "כי תהיו אתם ארץ חפץ" (מלאכי ג, יב); מהי 'ארץ חפץ'? ארץ חפץ זו ארץ עשירה, שיש בה כל מיני דברים: כסף, זהב ויהלומים, וכדי להוציא אותם צריך לחפור; אלא שלפעמים זה לא מספיק. יכול להיות אחד שיחפור והוא ימצא רק רפס, ואחר שיחפור עוד ועוד וימצא רק אבנים, ומישהו אחר שיחפור ויגלה זהב. בשביל למצוא את הדברים הטובים, צריך לדעת איפה לחפש, ובשביל זה צריך את הרבי: תפקידו של הרבי הוא לחפור בתוך

מיד שזהו הדבר הנכון, שזוהי הדרך הנכונה, שזה כל מה שהוא חיפש. אבל כמובן שגם יש אנשים שאצלם תהליך גילוי האהבה המסותרת הוא הרבה יותר מורכב, וגם כאשר היא מתגלה היא יכולה להגיע רק לצדדים מסוימים.

וזהו ענין מאמרו רבותינו ז"ל "נכנס יין יצא סוד" (סנהדרין לח,א), פירוש: סוד הוא בחינת אהבה מוסתרת הנזכרת לעיל, ויציאתה אל הגלוי הוא על ידי ההתבוננות הנקראת בשם יין, שהוא יינה של תורה כו'. זאת אומרת שהתגלותה של האהבה המסותרת היא כמו שיין שנכנס אל האדם מוציא את הסוד שנמצא כבר בתוכו. ההנחה היא שבדרך כלל אם אדם שותה יין אז הוא גם מתחיל לדבר או לעשות דברים שהם לא לגמרי זרים אצלו, אלא אלו דברים שמצויים אצלו – אלא שהם בהסתר. לפעמים יש אנשים שמתגלה שהסוד שלהם הוא דווקא סוד יפה, ויש אנשים שהסוד שלהם הוא סוד מכוער, ולאנשים כאלה מוטב לא לשתות, כיוון שברגע שהם ישתו יצא מהם משהו אחר לגמרי.

יש כל מיני סמים שאמורים להיות 'סמי אמת': נותנים אותם למישהו והוא מתחיל לספר את האמת, אלא שבסופו של דבר הוא יכול לספר רק מה את שהוא יודע ולא את מה שהוא לא יודע. אגב, פעולה דומה על הנפש האנושית, אם כי היא עובדת בצורה מעט שונה, היא כאשר מענים מישהו. על ידי זה שעושים עינויים, בעצם שוברים את המעצורים שלו, כדי שעל ידי זה הוא יגלה לי את האמת. כמובן שלפעמים קורה שמישהו שובר את

ובאמת, מעלת ומדרגת אהבה זו המסותרת היא גדולה ורבה מבחינת האהבה הנולדת מהתבוננות הנזכרת לעיל, אף שזו היא הולדה חדשה וזו אינה התחדשות גמורה, אף על פי כן שרשה נעלה יותר כו', ואהבה הנולדה מהתבוננות היא למטה ממנה במדרגה, רק שלא נשפלה כל כך כמו אהבה הנזכרת לעיל המסותרת כו' (וכמו שנתבאר בתניא, שבחינת אהבה מסותרת כשיוצאה אל הגלוי נקראת אהבה רבה, שלמעלה מאהבת עולם שמבחינת ההתבוננות כו'. ועיין מה שנתבאר לקמן על פסוק "חכלילי", מענין אהבה רבה ואהבת עולם).

שרשה נעלה יותר כו', ואהבה הנולדה מהתבוננות היא למטה ממנה במדרגה. מדוע זה כך? האהבה הטבעית היא חלק מהנפש מעצם הגדרתה, ומשום כך היא הרבה יותר תקיפה והרבה יותר חזקה, כיוון שדבר שנמצא בתוך הנפש עצמה הוא הרבה יותר חזק ומשמעותי ממהו שנמצא בשכבה אחרת של הנפש. מעבר לכך, מכיוון שהשורש של האהבה הזו ממנו הוא יונקת קשור לקרבת הנפש אל הקב"ה, הרי שזו אהבה במדרגה גבוהה מאוד.

כאמור, לעומתה האהבה השכלית היא במדרגה נמוכה ממנה, רק שלא נשפלה כל כך כמו אהבה הנזכרת לעיל המסותרת כו'. האהבה המסותרת יכולה לרדת יותר ולהיות שפלה יותר, ואילו האהבה שבאה מכוח ההתבוננות שייכת בדרך כלל לנושאים יותר עליונים. זאת אומרת שכשאני מתבונן בגדולת ה' אז אני עוסק בדברים גדולים, וההתרגשות שלי באה מכוח השכלה והתעמקות בדברים גדולים; אבל מבחינת תוקף ועוצמת הדברים, ואפילו מבחינת הערך העצמי שלהם – הרי שהאהבה המסותרת היא בדרגה גבוהה יותר מהאהבה השכלית. והערה נוספת: (וכמו שנתבאר בתניא, שבחינת אהבה מסותרת כשיוצאה אל

הנפש ולמצוא את הזהב שהוא בחינת היראה, את הכסף שהוא בחינת האהבה, ואת היהלומים שהם בחינת האמונה'. זאת אומרת שהשאלה היא איפה אני מחפש, איפה אני חופר, כיוון שאפשר למצוא כל דבר בארץ, כלומר בנפש האדם. למשל, פרויד חפר עמוק, וכל מה שהוא מצא זה רפש ולכלוך. הדבר הזה נכון גם במציאות: יש אנשים שחופרים הרבה בשביל למצוא נפט, אבל כל מה שהם מוצאים זה מים ואבנים, ויש מקרים שזה גם להיפך.

מעלת אהבה המסותרת על אהבה השכלית

וכאן מעיר אדמו"ר הזקן הערה: ובאמת, מעלת ומדרגת אהבה זו המסותרת היא גדולה ורבה מבחינת האהבה הנולדת מהתבוננות הנזכרת לעיל, אף שזו היא הולדה חדשה וזו אינה התחדשות גמורה. האהבה הזו שבאה מתוך ההתבוננות בלבד, מתוך העמקת הדעת בגדולת ה', היא לא באותה מדרגה של האהבה המסותרת – אף על פי שזו הולדה חדשה והשנייה היא איננה חדשה, שהרי באהבה השנייה בעצם רק מגלים דבר שכבר נמצא, ולא יוצרים דבר חדש. אף על פי כן

עולם היא "לפי שכלו יהולל איש" (משלי יב,ח), כלומר לפי ההשכלה והשכל, לפי ההתבוננות וההתעמקות אני יוצר סוג מסוים של התנהגויות, ואלו דברים שיכולים להגיע עוד יותר ועוד יותר עמוק. לעומת זאת, מצד מסוים האהבה הטבעית יכולה לפעמים להתגלות על ידי דבר של מה בכך: מישהו יכול לשמוע איזושהי מנגינה, והיא מעוררת אצלו את האהבה הטבעית; אני יכול לראות מישהו אחר, וזה יעורר אצלי את האהבה הטבעית. זאת אומרת שזה לא קשור לשאלה כמה אני משכיל ומבין בעניינים הללו, אלא זו רק השאלה מה המנגנון שמשחרר אותה.

לעומת זאת, האהבה השכלית חייבת לעסוק בדברים גדולים; אמנם גם היא לא תמיד חייבת לעסוק בדברים גבוהים, אבל על כל פנים היא דבר שנוצר מכוח מה שאני מתבונן ומה שאני מבין, כיוון שבשביל האהבה השכלית אני צריך לחשוב על דברים שכלים, לחשוב על גדולת ה'. במקום אחר אדמו"ר הזקן מסביר שזוהי הבחינה של "נודע בשערים בעלה" (משלי לא,כג): הקב"ה הוא בעלה דמטרוניתא, וכפי שמבואר בזוהר הכוונה של זה שהוא נודע בשערים היא שהוא נודע "לפום מה דמשער בליביה", לפי מה משער בליבו (זוהר ח"א קג,א-ב). זאת אומרת שהקב"ה נודע לאדם לפי מה שהוא משער בליבו, ולפעמים השיעור הזה הוא מאוד קטן ואז גם הקב"ה שלו הוא כביכול קטן. אבל שוב, מבחינת עוצמת הדברים, יכול להיות איש פשוט שההתעוררות שלו באה מדברים של מה בכך והוא באמת לא מבין הרבה, ועדיין –

הגלוי נקראת אהבה רבה, שהיא למעלה מאהבת עולם שמבחינת ההתבוננות כו'. ועיין מה שנתבאר לקמן על פסוק "חכלילי" מענין אהבה רבה ואהבת עולם). אם כן, חלוקה נוספת שקיימת בענייננו היא בין אהבה רבה לאהבת עולם. אהבת עולם זו אהבה שקשורה אל העולם, והיא אהבת ה' שבאה מחמת התבוננות. לעומת זאת, האהבה רבה היא במובן מסוים מגלה את מה שכבר קיים בפנים. מצד מסוים, באהבה שכלית אינני אוהב יותר ממה שאני מבין, או במילים אחרות: אני יכול לאהוב רק את מה ועד כמה שאני מבין. לעומת זאת, אהבה רבה היא אהבה שיכולה להגיע לדברים שאינני מבין, מפני שהיא לא תלויה בהבנה שלי, אלא ההבנה שלי רק צריכה לגלות אותה. ההבנה לא יוצרת בעצמה את האהבה הזו, אלא כמו שיש זהב, כסף ויהלומים וצריך פשוט לחפש ולמצוא אותם – כך ההתבוננות רק עוזרת לי לגלות את האהבה הזו, אבל אני לא ממציא אותה מחדש.

לעומת זאת, באהבה השכלית אני יוצר חומרים חדשים – אני יוצר זהב, אני בונה יהלומים, וכן הלאה. באופן תיאורטי, אני יכול לעשות כמה יהלומים שאני רוצה. אגב, גם במציאות אפשר לייצר יהלומים, אלא שמתברר שאפשר ליצור רק יהלומים תעשייתיים קטנים, אבל את היהלומים הגדולים אי אפשר לייצר. ההגבלה הזו היא לא עניין עקרוני ומהותי, אלא פשוט מה שאני יכול לייצר הוא במובן מסוים יותר מוגבל, ואילו מה שאני יכול למצוא בתוך המציאות הוא יותר גדול. היחס הזה נכון גם לגבי שני סוגי האהבות: אהבת

אלא גם שבסופו של דבר יש לנו נטיות נפש או חולשות נפש לדברים מסוימים, שעליהם יותר קל לנו לחשוב. זו אמנם לא דוגמה שלמה, אבל יש דברים שיש לנו חשק אליהם באופן די טבעי. למשל, טוענים שהטעם הראשון שילדים נמשכים אליו זה מתוק, ובשלבם מאוחרים יותר האדם מפתח חשק למשל לטעם מר, ויש אנשים שיש להם אפילו להיטות שלא עוברת למרירות - וזוהי דוגמה להתפתחות של רגישות של החושים לדברים שהם לא היו רגילים אליהם מלכתחילה. דוגמה אחרת של דבר לא טבעי היא כסף: כסף הוא בוודאי דבר לא טבעי, כיוון שאנחנו לא נולדים איתו, ואין לנו שום קשר פיזי אליו. יש לנו קשר פיזי לאוכל ולשינה, אבל לא לכסף - שלמעשה, הוא דבר די מופשט. אלא שהדברים הללו קשורים גם לחינוך: אנשים מחנכים את עצמם ואת הילדים שלהם שכסף זה חשוב, ואחרי שנים שהם עושים התבוננות בזה - אז הם יודעים עוד יותר שזה חשוב. הנקודה כאן היא שההתבוננות הזו היא כל כך חזקה, עד שהיא מביאה לידי אמוציות ומעשים, והיא לא נותרת בתור איזושהי ידיעה כללית בעניין. כאמור, אין לנו בגוף איזושהו איבר שהוא רגיש לכסף, וזה לא כמו שמלטפים ילד קטן והוא מתרגש מזה באופן פיזי; הכסף הוא בוודאי לא נמצא באופן פיזיולוגי, אבל בגלל שיש בו כל כך הרבה התבוננות, מתברר שבסופו של דבר אפשר גם להתאהב בו, ויש אנשים שאצלם זו אהבה לא קטנה בכלל.

ליבו גואה. זוהי מעלה גבוהה יותר לא רק מפני שזה יותר אותנטי, אלא מפני שהשורש של האהבה הזו הוא ממדרגה גבוהה יותר ויש לה השפעה עמוקה יותר. וכפי שהוסבר, מהצד השני - כאשר אני חושב על גדולת ה' ואני רוצה להידבק בקב"ה באופן שכלי לגמרי, היתרון הוא שזה דבר שאני עשיתי אותו לגמרי לבד, זו אהבה חדשה שאני יצרתי אותה.

אני רק רוצה להסביר שוב. התבוננות זה בעצם כאשר לוקחים איזשהו עניין וחושבים עליו, ואחרי שגומרים לחשוב עליו חושבים עליו עוד פעם, ואחרי שגומרים לחשוב עליו עוד פעם חושבים עליו פעם שלישית. לפעמים אנשים חושבים איך הם יכולים להשיג קצת כסף, והם מתחילים לעשות התבוננות: חושבים על זה מצד אחד ואז חושבים על זה מצד שני ומצד שלישי וכן הלאה. אני לא יודע אם יוצא מזה בסופו של דבר כסף, אבל לפחות יוצאת מזה איזו התרגשות. הנקודה היא שהתבוננות זה לא רק כשמישהו מעלה בדעתו איזה עניין, שהוא אומר למשל "כי אל גדול ה' ומלך גדול על כל אלוקים" (תהילים צה,ג), אבל עכשיו הוא פשוט עובר לדף הבא. ההתבוננות היא התעסקות בנושא, זה שמסתכלים עליו שוב ושוב מכך וכך צדדים. כשאני רוצה להכיר משהו מקרוב אני מסתכל עליו מהצד הזה ומהצד הזה, ואז יכולה להיות לי איזושהי תפיסה בדבר.

שוב, לפעמים לאנשים קל יותר לעשות התבוננות בדברים שהם לא בקדושה, אבל בדברים שבקדושה זה יותר מסובך להם. הדבר הזה נובע לא רק מעומק המושא,

שחושבים עליו מפעם לפעם. אבל כולם חושבים עליו לפעמים, ובמידה מסוימת זוהי בעצם ההתבוננות. זה בעצם מה ששלמה המלך אומר ב-"אז תבין": אם תתבונן באותו האופן ותעמיק את דעתך, אז תגיע ליראת ה' ולאהבת ה' – כל אחד לפי סוג ההתבוננות שלו, ואם לא אז אני לא אגיע לזה. שוב, כל זה שייך לאהבה וליראה השכליים, אבל האהבה והיראה הטבעיים הם דברים שיכולים להגיע גם אם אפילו לא קרה שום דבר משמעותי או איזשהו דבר שאני יכול לנתח אותו. את האהבה הטבעית אפשר פשוט לגלות והיא תתפרץ.

כפי שכבר אמרתי, אדמו"ר הזקן מדבר בכמה מקומות על כך שהאהבה הזו מצויה אצל כל אדם מישראל, והוא מביא לכך ראייה שיש הרבה אנשים שבוודאי מעולם לא התבוננו בדבר הזה, ואף על פי כן הם מסרו את נפשם על קידוש השם. מדוע? מפני שכשמביאים אדם למצב דוחק יוצא מן הכלל, אז משהו מתפרץ החוצה, והוא מתפרץ עד הקצה האחרון. כמו שהזכרתי שהעוצמה והחוזק של האהבה הזו הם גדולים יותר משל האהבה השכלית, ולכן גם אנשים שחשבו על הדברים הללו בשכלם – לא תמיד יגיעו למעלה של מסירות הנפש. יש ספר שנכתב בשלהי גירוש ספרד, שמדבר על זה שהיו שם הרבה יהודים פילוסופים חשובים שהמירו את דתם בזמן הגלות, ואילו דווקא יהודים פשוטים שלא היה להם יד ורגל בספרי הפילוסופיה, דווקא מסרו את נפשם על קידוש השם. מדוע זה היה כך? מפני שאצל אחד זה היה רק עניין שכלי, וזה לא

האהבה השכלית בעצם לא קשורה במהותו של האדם, אלא באופן שהוא מקדיש את עצמו לזה ומעמיק את דעתו בעניין. זאת אומרת שמכיוון שהאהבה השכלית היא עניין שתלוי בתרגול ובמחשבה, היא יכולה להיות אצל כל אדם באשר הוא אדם.

כפי שכבר הסברתי, ההתבוננות של אהבה השכלית היא לא תלויה במחשבה אקראית. לעומת זאת, האהבה הטבעית יכולה להתעורר גם מדבר של מה בכך, כלומר אצלה אין איזשהו יחס בין ההשקעה לבין התוצאה; לפעמים נדרשת השקעה גדולה ולפעמים די בהשקעה קטנה. אני יכול להרים איזושהי אבן קטנה, ולפתע יפרצו מתחתיה מים – ובוודאי שאין בזה שום יחס בין ההשקעה לתוצאה. באהבה הזו, התוצאה תהיה לפי מהות הנפש ולא לפי ההשקעה שלה. לעומת זאת, האהבה השכלית תלויה בהשקעה שאדם מוכן להשקיע בה.

רק כדי שתראו שלא אני המצאתי את הדברים האלו, יש פסוק שאומר: "אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה' ודעת אלוקים תמצא" (משלי ב, ד-ה). יש כאן דימוי מאוד פשוט, שהוא לא שלי אלא של שלמה המלך: אם תחפש את הדברים כמו שאתה מחפש כסף, אז אתה תמצא יראת ה'; אלא שהבעיה היא שלרוב אנשים מחפשים יותר כסף מאשר יראת ה'. יש אנשים – ואני לא מדבר על אלו שהם משוגעים לדבר, אלא אפילו האנשים הנורמאליים – שחושבים על הכסף כל היום, יש כאלו שחושבים עליו חלק מהיום, ויש כאלו

יום אחד ימצאו את מרכז הכבוד במוח; ועדיין, יש הרבה אנשים שחיים בשביל כבו ומוכנים למסור את נפשם, ולצערי זה לא כל כך נדיר. בכל אופן, הנקודה היא שעבור האנשים הללו הכבוד הוא דבר מאוד ממשי, ואפשר ממש לראות שכשאנשים להוטים אחר הכבוד זה עבורם לא רק עניין תיאורטי, אלא חוויה אמוציונאלית חזקה – וזו חוויה שהיא כל-כולה מעשה ידי אדם, כיוון שהיא כולה בנויה על ההתבוננות. לעומת זאת, מי שאין לו את ההתבוננות הזו, זה לא אומר שזה לא קיים אצלו, אבל זה בוודאי לא באותו אופן ולא באותה דרגה.

היה לי ידי שסיפר לי שבמשך שנים הוא לא היה יכול להירדם בגלל האמביציה שלו: הוא כל הזמן חשב איך הוא יכול לעלות עוד דרגה אחת, עוד מעלה אחת, עוד עניין אחד. מה שאני רוצה להגיד זה שיש אנשים כאלו, ומכיוון שמדובר באהבה הטבעית אז מה שאני צריך לעשות זה לבנות איזשהו מבנה, לפתוח צינורות ואופנים שדרכם האהבה הטבעית תוכל לזרום ולצמוח, ועל ידי זה היא תוכל להתגלות. אם אני לא אבנה לה את הבסיס שהיא תוכל להתגלות בו, אז יכול להיות שהיא בכלל לא תבוא לידי ביטוי. לפעמים יכולה להיות לי איזושהי תחושה אנושית, אולי אפילו פיזיולוגית, אבל לא תמיד אני יכול להגדיר אותה, ולכן אני צריך לבנות את המבנים וההגדרות – כדי שהאהבה הטבעית תוכל לצאת ולבוא לידי ביטוי. למשל, כאשר ילדים קטנים בוכים הם לא יודעים להגיד למה בדיוק הם בוכים, אלא רק שיש משהו כללי

גילה אצלו שום דבר פנימי; ובתוך העניין השכלי היו לו כל מיני שיקולים שונים. למשל, יכול להיות שההתבוננות שהייתה לו בכסף הייתה יותר גדולה מההתבוננות שלו בגדולת ה'. הדברים האלו יכולים לקרות, ואפשר גם לקחת פילוסופים ולראות שאם בועטים בהם אז הם שוכחים גם את האתיקה וגם את האסתטיקה, והם מתנהגים כמו אחד מן השוק.

לסיום, אני רק רוצה לומר ששתי האהבות הללו בהחלט יכולות לפעול אחת על השנייה, אבל הן לא מוכרחות לעבוד באותה המידה. זאת אומרת שיכול להיות שמישהו יישאר במידה רבה שכלי, ומאיזשהו סיבות הוא לא יגלה בתוכו דברים יותר פנימיים, ועדיין תהיה לו חוויה ותשוקה אמיתית מאוד. ישנה משנה שאומרת "הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם" (אבות ד, כא), ומישהו פעם הסביר שאלו שלבי ההתפתחות של האדם. בהתחלה, הרגש שנראה שהוא הכי חזק אצל ילדים זה קנאה. אחר כך – זה לא שהקנאה נעלמת, אבל באה במקומה התאוה, שאחרי זמן גם היא שוקעת. ובסופו של דבר מגיע הכבוד – שאיתו אדם יכול גם למות. לעניינו, שלושת הדברים הללו הם לא עניינים פיזיולוגיים, אלא הם עניין של חינוך, שהאדם מגלה אותם כאשר הוא חושב ומפתח אותם. אם הורים לא יתנו לילד שלהם פתח לקנאה, אז זה יהיה הרבה פחות משמעותי עבורי, ואותו הדבר גם לגבי כבוד. אין מה לעשות, אין לנו איבר חישה לכבוד, וגם אני מסופק אם

כיוון שאם הילד לא ילמד אותם – אז הוא יישאר בתוך החוויה הכוללנית.

שמציק לו; אבל כשהם גדלים הם לומדים להסביר שכואבת להם הבטן או שיש להם כאב ראש – אבל גם בשביל הדברים הללו צריך התבוננות והבנה של המושגים הללו,

להלן המשך המאמר, עליו אין בידינו את ביאור הרב:

והנה בחינת ומדרגת יוסף הצדיק עליון הוא בחינת אהבה רבה המסותרת שיש בכל נפש מישראל ששרשה גבוה מאד נעלה, שזהו בחינת יוסף שהוא בחינת יסוד דהיינו בחינת י" סוד כו'. וזהו פי' אור זרוע לצדיק שהוא בחינת אור קדמאה שגנזו לצדיקים. ואור קדמאה הוא בחינת אהבה רבה הנזכרת לעיל, שהיא למעלה מעלה מבחינת אהבת עולם הנקראת גם כן אור (כי אור הוא בחינת חסד ויש חסד עולם והוא בחינת האהבה הנמשכת מן השכל, אבל אור קדמאה הוא בחינת אהבה רבה שלמעלה מהשכל, ונלקחה מבחינת "ורב חסד", "וחסדי מאתך לא ימוש" כו'), אלא שגנזו לצדיקים בבחינת יוסף צדיק עליון, וממנו נזרע בכל אחד מישראל בחינת אהבה הנזכרת לעיל, אלא שהיא מסותרת בבחינת גניזה וסוד והעלם, ו-"נכנס יין יצא סוד" כנזכר לעיל.

ועל פי זה יובן גם כן מה שכתוב בזהר תרומה (דף קסו עמוד ב ודף קסז עמוד א): "האי אור זרע ליה קודשא בריך הוא בגינתא דעדנוי על ידי דהאי צדיק דאיהו גננא דגינתא, ונטל להאי אור וזרע ליה זריעה דקשוט כו', ובגלותא גנתא לא עאל ביה גננא. והוא אור דאיהו זרוע תדיר עביד איבין ומינין ומגרמיה אזדרע כקדמיתא". ופירוש גנתא הוא בחינת המשכת הקו וחוט ממלכות דאין סוף שהוא ראשית הקו עד סיומו, נקרא הכל בחינת גנתא, שהוא בחינת מלכות (עיין במקדש מלך בזהר פרשת בא דף לה עמוד א בשם הרב חיים ויטאל בפירוש בחד צדיק כו' דזרע בגנתא כו', עיין שם). וכמאמר רבותינו ז"ל: "מה הגן צריך לעדור ולהשקות ולזמור", שהוא בחינת עבודת הבירורים, שזה נעשה על ידי יוסף הצדיק.

והנה כמו בארץ הגשמית יש שני מיני צמיחה: האחד התבואות הנזרעים מדי שנה ועולים וצומחים, והשני הם הנקראים ספיחין, דהיינו מה שצומח מאיליה שלא נזרע עכשיו כלל אלא מן הזריעה שנפל בה מכבר כו', והם הנקראים ספיחא דארעא דמקיימי ארעא, שעיקר קיום הארץ הוא על ידי הספיחין. וכך נמצא למעלה בארץ העליונה הנקרא גנתא שתי בחינת ומדרגות אלו, דהיינו בחינת המשכות הנמשכות בה בבחינת זריעה, כמו שכתוב: "אור זרוע" כו' ויש בחינת שגדילים בה מבחינת ספיחין, דהיינו ממה שנזרע כבר כו'. והספיחים אף שאין זה ענין התהוות והמשכה חדשה ממש, רק שהוא בחינת גידול ממה שהיה בהעלם בהארץ, עם כל זה יש בו מעלה יתירה ששרשו גבוה ביותר.

והוא כנזכר לעיל בענין האהבה המסותרת כשיוצאת אל הגלוי, הגם שאינו התהוות חדשה כמו האהבה הנולדה מההתבוננות, עם כל זה שרשה גבוה יותר כו'. ובחינת גלוי אהבה המסותרת זהו ענין הספיחים שהארץ מוציאה צמחה מעצמה ומגרמיה אזדרע, דהיינו מאותה האהבה שנזרע בה כבר שהיתה מסותרת כו'. וזהו בחינת "אור זרוע" כו' (שנזרע כבר בנפש האלקית. אבל האהבה הנולדת ונמשכת מההתבוננות הנקראת אהבת עולם הוא כמשל הזריעה שזורעים עכשיו מחדש). וכל זריעות אהבות אלו הכל הוא מבחינת יוסף הצדיק שנקרא גנא דגנתא, שממנו נמשך האור בבחינת מלכות הנקראת גנתא (שהוא מקור נשמות ישראל).

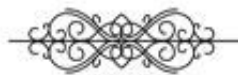
וזהו ענין "וילקט יוסף את כל הכסף" כו', שהוא בחינת חסדים שכולם נמשכים בבחינת יוסף הצדיק, וכנזכר לעיל בענין אור קדמאה דגנזיה לצדיקים, שהוא נמשך בבחינת יוסף הנקרא צדיק עליון והוא גנא דגנתא שממנו נמשך בחינת אהבה מסותרת הנזכרת לעיל בכל אחד מישראל. וזהו "ויבא ביתה פרעה", הוא בחינת המלכות הנקראת גנתא ועלמא דאתגליא, שהוא מקור נשמות ישראל. וזהו ענין "שלש מטמוניות הטמין יוסף" כו'. דהנה ידוע בכתבי האר"י ז"ל שהחסד (מה' חסדים הנמשכים בזעיר אנפין והחסד שבתפארת) מתחלק לשלושה פרקין, היינו השליש העליון הוא בבחינת העלם והסתר ונקרא חסדים מכוסים, ושני שלישים מתגלין. והיינו ענין שלוש מטמוניות הנזכרות לעיל, ששנים נתגלו שהם שני שלישים המתגלים, והשליש עליון שהוא בחינת חכמה בינה דעת שבו הוא מכוסה ונעלם, ויתגלה לצדיקים לעתיד לבוא, וכמו שכתוב: "אור זרוע לצדיק", והיינו ענין בחינת אור קדמאה שגנזו לצדיקים כו'. וכל זה הטמין יוסף שהוא בחינת יסוד, שבו נמשכים החסדים הנזכרים לעיל, וכנודע ליודעי ח"ן.

(אפשר לומר גם כן דחסדים מכוסים ומגולים הם בחינת אהבה רבה ואהבת עולם הנזכרים לעיל. וזהו "וילקט יוסף את כל הכסף" הן חסדים המכוסים הן המגולים, והכל הביא "ביתה פרעה", שמתגלים ביחוד זעיר ונוקביה. עוד יש לומר פרעה לשון פריעה, שעל ידי פריעה מתגלים שלושה פרקי החסד כנזכר בעץ חיים, והכל אחד.

ועיין מה שכתוב בזהר בלק (דף רד) בענין בקר דיוסף, דלשם מבואר גם כן דאור קדמאה הנזכר לעיל נמשך בבחינת יוסף, ודוד אתקין ליה חופאה, כמו שכתוב: "בקר אערך לך ואצפה". והוא ענין "וילקט יוסף את הכסף ויבא ביתה פרעה", והמבין יבין. ועיין מה שנתבאר במקום אחר על פסוק "וימינך מקרב חיקך כלה", דהענין שיתגלו החסדים מכיסויים יסוד דאימא כו'. ואפשר לומר גם כן דפירוש כסף הנמצא בארץ מצרים הם חסדים מכוסים, ובארץ כנען הם חסדים מגולים).

גיליון שבועי עם ביאורי חסידות של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל, שנודע במהלך השנים בשל פירושו לתלמוד, היה גם מורה לחסידות. סגנונו הקולח, ישיר והפשוט, מבקש לבאר את תורת החסידות העמוקה באופן נהיר ורלוונטי מתמיד. במשך כשישים שנה מסר הרב שיעור שבועי בחסידות, "חוגי חן למשנת חב"ד", אשר עסק בספרי היסוד של תורת חב"ד.

בגיליונות השבועיים מובאים ביאורים על ספרי 'תורה אור' ו-'ליקוטי תורה', שהם קבצי מאמרי חסידות מעמיקים מאת ר' שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד - על פי סדר פרשות השבוע. בשיחה חיה ובחן, מבאר הרב את מושגי היסוד והשקפתה של החסידות, ומכניס את פנימיותם של המאמרים אל תוך עולמם ונפשם של הלומדים. השיעורים והגיליונות מכוונים להאיר ולעורר את השומעים לחיות, התלהבות וכנות בעבודת ה'; לתפילה, התמסרות ודבקות בקב"ה.

נשמח לתרומה עבור
המשך הפצת הגיליונות!
תרומה מומלצת: 2 ₪

לקבלת גיליון
שבועי דיגיטלי

המעוניין לקבל את הגיליון בכל שבוע, מודפס או דיגיטלי, מוזמן ליצור קשר:

TalmideiHarav@gmail.com | 055-663-1275

מרכז שטיינזלץ
למד את עמי

